

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váci körút 3.

hová minden küldemény int. z. sz. 5.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalomjegyzék: Egy őszinte szó. Irta „A zsidók egy igaz barátja.” — Az orthodoxok actiója. — Az orthodox iroda felirata. — Még egynehány reflexió. Irta M a r g a l i t. — Egy szombat Belgrádban (tárczacikk, folytatás.) Irta Dr. H e r z o g Manó, kaposvári főrabbi. — Előkelően! eredeti beszély (4 folytatás.) Irta Viola Miksa. — Szellemszikk a rabbinikus irodalomból. (87. sorozat.) Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hírek. — Nyilvános köszönet. — Szefforisz és Róma, P h i l i p s o n regénye. (16. folytatás.) — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Egy őszinte szó.

A ki sokáig hordott vállán nagy terhet, még azután is érzi nyomását, ha már rég lerakta, sőt az általános érzéki csalódás szerint olyan érzete van, mintha azt a terhet még most is tényleg viselné. Az olyan testrészt, mely hosszabb ideig szenvedte a nyomást, igen érzékenynyé lesz: A bilincset sokáig hordott kéz a rabság ezen jelvényének még pusztán láttára is vonaglani kezd. A rablánczot viselt láb még sokáig kaszályva jár, vagyis úgy, mintha még lábain érzene a vasat.

Ez mind érzéki csalódás. Ismerhetjük saját tapasztalatból, láthatjuk másokon.

Kimondom nyíltan, hogy a zsidóságon ezen érzéki csalódás tünetei minduntalan jelentkeznek. Az elnyomatás alól felszabadultak, de még mindig úgy érzik, mintha tényleg el volnának nyomva és oly érzékenységet tanúsítanak, hogy mindenben elnyomatást látnak, méltatlan elméllözésről, visszavettetésről panaszkodnak és ezekből kifolyólag örökösen az egyenlőségre hivatkoznak.

Aki ismeri a fentebb említett természeti tünetényt, az érzéki csalódást, nem fogja a zsidók ezen viselkedését sem gyűlöletesnek, sem nevetségesnek találni, hanem igen is fogja óhajtani, magáért a zsidók érdekeért, hogy ezen szenvedőleges állapotból kigyógyulva, minél előbb eljussanak helyzetük tiszta tudatára és elnyerjék azon biztonságot, mely nélkül önmaguknak sok fölösleges aggodalmat, másoknak meg, ha egyebet nem, sok alkalmatlanságot szereznek.

Az idő enyhítő árja ezen bajt el fogja oszlatni, hanem azért a hozzáértő kezek miért ne siettetnék a kóros állapotok eltüntetését.

Szükséges volna első sorban a túlérzékenységből valamieskét lecsapolni, hogy eljuthatnának végre a teljes öntudat és önérzet szilárd magaslatára, honnan, hogy ne mondjuk, az ellenük intézett támadást, de egyelőre csak a helyes és igazságos kritikát elfogulatlanul és a bántódás érzete nélkül vehetnék figyelembe.

Félek, hogy már most is messze mentem, és amit a túlérzékenységről mondtam, rágalomnak, rosszindulatu ráfogásnak fogja tekinteni — a túlérzékenység. És még sem állok meg, hanem egy lépéssel előbbre megyek. Az »Egyenlőség« czime és jól ismert iránya kezeskedik, hogy célzatom nem rosszindulatu; egy csipetnyi önbírálás és a körülmények egybevetése pedig arról fog meggyőzni mindenkit, hogy állításom nem ráfogás.

Gyakran halljuk mostanában, hogy a zsidóság hangoztatja az egyenlőség eszméjét. Szeretjük, hogy a kivívott jogaik fölött éber figyelemmel őröködjek és nem engedik, hogy egy hajszálnyi csorba ejtessék azokon. Nagyon tudjuk méltányolni azon kitartást és szívósságot, melylyel minden céljuk után tudnak törekedni és melyet az egyenlőség megőrzésére kifejtene. De félünk, hogy a zsidóság még sem követ el mindent az egyenlőség előállítására.

Mindig olyan zsidóságot értünk, mely e földet nem ideiglenes tartózkodási helynek tekintti, hanem igenis szeretett, drága hazájának tartja, melynek védő szárnyai alatt oltalmat találnak; melynek jólétéért küzdeni, függelenségéért vagyonukat, életüket föláldozni csak oly szert kötelességüknek tekintik, mint a haza többi polgárai; azon zsidókról beszélünk, kik a jog egyenlősége mellett tudatával bírnak a kö-

telességek egyenlőségéről is. És ilyen minden magyar zsidó.

Ezeknek a magyar zsidóknak mondjuk e lap hasábjain, mert tulérzékenységük más helyről talán zokon venné figyelmeztetésünket: A ki az egyenlőségre igényt tart, aki azt akarja, hogy a többi polgárokkal mindenben egyenlőnek tekintessék, az legyen is tényleg a többi polgárokkal mindenben egyenlő.

A zsidóknak asszimilálódniok kell!

Meg vagyunk győződve, hogy a zsidó érületére, hazafiasságára nézve nem áll mögötte a többi polgároknak. Mégis azt mondjuk, hogy asszimilálódjanak és oda törekedjenek, hogy **mindenben** egyenlők legyenek az ország többi népeivel. Vegyék fel a hazai szokásokat és viseletet. Akklimatizálódjanak foglalkozásukban ez ország viszonyaihoz, melybe nem mint vendégek szálltak, hanem ahol mindenkoron állandó házat találtak.

Maga a vallás nagyon elkülöníti a zsidókat a többi felekezettől. A zsidó nem egyszerre üli ünnepét a többi állampolgárral, ami mindenestre szepáráló hatással van. A zsidó — vallásos tekintetek miatt — nem igen vesz részt a többiek lakomáin, multságain. És ezt helyteleníteni a világért sem jut eszünkbe; épen szabadelvűségből, az egyenlőség érzetéből nem. De annál inkább kell a zsidónak törekednie, hogy másegyébben ne különbözzék a többi lakóktól. Nem látjuk át, miért kelljen a zsidónak külső megjelenésében, modorában, magaviseletében elütni polgártársaitól. Hogy egyebet ne

emlitsünk, miért nem veszi fel a férfia, de különösen az asszonya azon vidék népviseletét, a melyben lakik? Miért kell a zsidónak, a szeparatistikus zsidónak, már messziről lerini róla? A városban ennek kevés jelentősége van, hol nem sokat ügyelnek a külsőre, de annál nagyobb a vidéken, hol minden aprólékosságot figyelemre méltatnak. Miért létezzék zsidós öltözet, miért kiáltsák már messziről: ahol jön egy zsidó. Ha törvény szerint meg volna tiltva, hogy a zsidóknak nem szabad egyenlő ruhában járni a földnek többi népével, majd volna lamentatio — és joggal! — és a törvényes egyenlőségre való hivatkozás. Így meg, hogy a törvény elrendeli az egyenlőséget, ép a zsidók nem akarnak, ha csak külső magaviseletre is, egyenlők lenni a többiekkel.

A kinek a szekeren ülsz, annak a nótáját dudold, ezt tartja a közmondás. És ami az egyes emberre áll, ki a szekeren, a gazda jóindulatát egy órára akarja megszerezni, annyival inkább kell, hogy álljon a zsidóságra, mely nem ideig-óráig, hanem mindenkorra megakarja nyerni a magyar nép jóindulatát; mert vele mindenkorra össze akar olvadni.

Ilyen aprólékosságoknak látszó körülményeket nem szabad a zsidóságnak figyelmen kívül hagynia; ilyen apróságokban is kell az egyenlőségre törekedni, hogy a valódi egyenlőség nagyszerű jogát egész terjedelmében követelhesse magának.

Ha már az ilyen csekélynek látszó dolognak oly nagy fontosságot tulajdonítunk és ismételjük, hogy igen nagy fontosságot tulajdo-

TÁRTOZA.

Egy szombat Belgrádban.

Az „Egyenlőség“ számára írta: Dr. Herzog Manó,
kaposvári főrabbi.

(Folytatás és vége.)

A conservativismus s a hágyományhoz való ragaszkodás az, ami őket, mint minden keleti népet, vagy válásfelekezettet, eddig fentartotta a régi alakban. A szó: „reform“, ép oly kevésbé van felvéve szótáraikban, mint pl. a mohamedánoknál. Minden a kabbalán (hágyományon) alapszik, úgy, hogy innen magyarázható a másik kabala; a mysticismus és babona rendkívüli befolyása is a szepharadimra. Így pl. házi gazdám legidősebb leánya jegyben jár egy fiatal emberrel, s midőn mosolyogva megjegyzem, hogy a másodikat annak öcscse fogja elvenni, komolyan rám nézett s majdnem szomoruan azt válaszolá: „Két fitestvér vegyen el két nőtestvért, az teljesen lehetetlen; chóllah vohász (Isten őrizzen); ilyesmi még eddig elő nem fordult.“ Az ott töltött szombatra esett a teku fah (nyárforduló), péntek este 6—7 óra között nem volt szabad a rekkenő hőség daczára egy

csepp vizet is a házban tartani. Mindazonáltal kezd a „civilizatio“ soraikban is nagy rombolásokat véghezvinni. Az elnök maga panaszlá, hogy az előljáróságnak tagjai kezdik magukat tultenni a szombat szentségén, s mutatott többeket, akik e napon a kaphanaban (a kávéházak rejtett zugaiban) kártyáznak, szivaroznak s midőn ezért egy gyűlésben megdorgálná őket, azt válaszolák, hogy ez nem az ő dolga. Kiváló gondot fordítanak az ifjuság zsidó nevelésére. A fiuknak a templomban a női karzat előtt levő emelvényen külön gyülekezési helyük van, ahol mindannyian minden isten-tisztelet alkalmával teljes számban megjelenni tartoznak. Ők képezik a chazan templomi karát, melybe vegyül az összes hivek imája. Három előkelő hitközségi előljáró viszi (gyakran bottal kezében) a felügyeletet (parnaszim.) Az istentisztelet szombat reggel 7—9 óráig tart és bámulatos áhitatot és illemtudást árul el. A székek a fal hosszában vannak elhelyezve hozzávaló asztal nélkül. A könyvet pedig mindenki a kezében tartja. A tisztelet és illemtudás különösen a félkörben ülő vének iránt oly nagy, hogy a felolvasott thóra-szakasz után lejövő „felhívott“ kezét csókol annak közülök, ki legközelebbi rokona, vagy ösmerőse. A tórához való felhívás még mindig árverezés útján törté-

nitunk neki, amidőn a valódi egyenlőség elérésére törekszünk, men yivel inkább fel kell hív-nunk a zsidóság figyelmét az egyenlőség egy másik tényezőjére. Csak akkor lesznek valójában egyenlők a többi polgárokkal, ha minden foglalkozásukban megegyeznek velők.

Mindenki nagyon természetesnek találja, hogy a szülők gyermeköknek azon életmódot keresik ki, amelyen legkönnyebben boldogulhatnak. Távol legyen tőlünk, hogy a legszélesebb alapon nyugvó egyéni szabadságot csak egy szóval is korlátozni akarnók. De azt még sem hallgatjuk el, hogy a zsidók e tekintetben nagy félszegséget tanusítanak és egyáltalán nem felelnek meg általuk annyiszor hangoztatott egyenlőség elvének.

Nem akarunk ezen eljárás káros voltára közelebbről rámutatni, csupán annyit jegyzünk meg, hogy a zsidóság hiába követel magának egyenlőséget mindaddig, míg számuk arányában a lakosság foglalkozásában nem osztozkodnak, míg nem lesznek zsidó földmivesek, kertészek, bányászok, halászok, hajósok stb., mint zsidó kereskedők és doktorok vannak.

Fentartván magunknak azon jogot, hogy nézetünket ezen témáról más alkalommal bővebben kifejtsük, a foglalkozás ezen egyoldalúságának csak egy tényezőjére vagyunk bátrak figyelmeztetni az olvasót:

Amilyen megható a zsidó szülők önzetlen áldozatkészsége, melylyel gyermekeik oktatását

eszközlik, ép oly megrovandó azon, csakis szülői elfogultságból eredő félszegség, hogy minden, az értelem parányi szikráját mutató fiugyermekeket a nélkül, hogy arra különös hajlandóságot mutatna, a tudományos pályára szán-nak. Talán majd más alkalommal elmondjuk az ilyen itju viszontagságait. Most csak az általános felfogás helytelenségére utalunk, mely szerint minden értelmesebb fiut ki kell taníttatni, mintha bizony más pályára nem ép oly szükséges volna az értelem.

Ez az oka aztán, hogy középiskoláinkban a zsidó tanulók számának aránya **hatszor** nagyobb a zsidó lakosság arányszámánál. Míg ugyanis a zsidók az összes lakosságnak 4 százalékát teszik, addig a középiskolába járó zsidó tanulók, a tanulóság **25 százalékát** közelítik meg.

Hát ez az egyenlőség, a sokszor reklamált egyenlőség?

Erről tenni kell! sürgősen intézkedni. Itt az ideje, hogy ezen félszegséggel felhagyjon a zsidóság.

Most az iskolai év megkezdése előtt a zsidó szülők tegyék komoly megfontolás tárgyává, milyen életpályára szánják gyermeküket. Ezen elhatározástól függ, hogy az egyenlőség kérdése sikerrel meglesz-e oldva. Mert bizony csak akkor lesznek egyenlők a zsidók, ha önmaguk teszik magukat egyenlökké az ország többi lakóival. *A zsidók egy igaz barátja.*

nik; a felmenő e szóval üdvözöltetik: bekabod (tisztelettel), a lemenő ezekkel: »chazak uvaruch« (légy erős és üdvöz) és másutt máskép. Válaszkép az illető megcsókolja talizát és az üdvözlő felé lebbenti. Az imarend, mely egész irodalmat létesített, meglehetősen elüt, nem nagyjában; de a részletekben a miénktől és különös sulyt fektet a Jeruzsálemre vonatkozó helyekre, melyeket a kar és közönség rendszerint ismétel. A ház benseje emlékeztet az ázsiai életmód ama nemére, amelyet Franzos »Halb-Asien«-nek nevezett el.

A város maga is két részre oszlik, az európaira, melyben kitűnik a királyi lak, a színház, a meggyilkolt Mihály szobra, a vár érdekes palakő-palotájával, római fürdőjével s furt kutjával, és az ázsiaira, melyben leginkább a spanyol zsidók laknak s mely a felvárosból tekintve festői képet nyújt, apró utczáival, házaival, melyeket jobbról-balról rongált utak, gaz, gyom és szemét vesznek körül. Napközben az emberek a nagy hőség miatt a házakban tartózkodnak, de este felé kiülnek kapuk elé, a nők keletiesen felpiperézve, arcaik bemázolva (a honnan fekete, nagy fogazatuk, mit előmozdit a szenvedélyes cigarettázás is.) Megbotránkozva láttam zsidó férfi s nő kezében az „olvasót“, melynek szemeit folyton pergetik, nem is sejtve, hogy ezzel a szerb, vagy görög nemegyesült katolikus egyház egy vallásos szo-

kását folytatják. Figyelmeztetésemre nevetve mondá Alkalay, hogy ezt játéknak tekintik és unalomból rászoktak. A étkek részleteibe itt persze nem bocsátkozhatom, de annyit elárulhatok, hogy európai gyomrom épenséggel nem tudott megbarátkozni azoknak elkészítése módjával, bár a ház asszonya (férje által) biztosított, hogy németül főzetett volna, ha látogatásomat elébb bejelentettem volna. De utamban ezt egyszerű politikából mindenütt kikerültem, bár nem jártam jobban általa. A spanyol zsidók áldozatkészsége igen nagy, mit legjobban bizonyít ama mesésen berendezett templomuk, melyet Bécsben (Cirkusgasse) emeltek, a melyet idegen megnézni sohasem mulaszt el. Az „alijáh“ vagy „miczvah“ eladásából évente talán 10.000 frank gyül egybe, midőn nagy ünnepek alkalmából Belgrád legelőkelőbb kereskedői templomba jönnek, mint Asriel Moreno, Moses Oser, Moses Mevorach, Farchy, Sasson, Hasson, Demajo, Debully, kik egyuttal a legrégebb családok ivadékaik és nem csekély büszkeséggel lejtik vissza családjukat a spanyol emigransokra (1492. évben.)

Temetőik valósággal telvék történelmi emlékekkel; így Temesvárott láttam egy 250 éves ilyen sirkövet; régi temetőik vannak még Zimonyban (hol egyebek között a híres rajeczi maggid sirját látogattam meg) Temesvárott s leginkább a keleten. Sirköveik rendszeren arról

Adtuk e cikket, nemcsak azért, mert közéletünk egyik kiváló alakja tisztelte meg vele lapunkat, s nemcsak azért, mert kitűnő szerzője elég bizonyítékát nyújtotta már a zsidók iránt táplált rokonszenvéről, hanem azért is, és leginkább azért, mert sok benne az igazság, kivált ami végkövetkeztetéseit (az iskoláztatást) illeti. Mondom, sok benne az igazság, mert nem mind áll, mit cikkíró mond, kiváltképen praemisszái nem állják meg helyüket. Az ember ugyanis azt hihetné ezekből, hogy a társadalom, az ország vezetői, a törvény kezelői, a tudományok terjesztői teljes mértékben alkalmazzák az egyenlőség elvét a zsidóval szemben. Csak a zsidó nem ismeri el ezt, mert tulérzékeny stb. Megengedjük ez utóbbit, de nem áll, nagyon is nem áll az előbbi. Ugyan hány zsidó hivatalnokkal találkozunk például az ország adminisztrációjában? A közel 10,000 megyei tisztviselőnek még **egy ötöd s ázaléka** sem zsidó. Azért talán, mert nincs zsidó aspiráns, vagy mert be nem válik? Nem. Mert a megye zsidót nem választ. Hány rendes tanárt találunk a főváros tudomány egyetemén? Egyet sem. Azért-e talán, mert nincs erre való zsidó tudós? Nem. Mert zsidót rendes egyetemi tanárnak a budapesti egyetemen ki nem neveznek. A középiskolai tanároknak a zsidók még **egy tized százalékát** sem képezik. Nem, mert nincsen zsidó tanár, hanem mert nem alkalmazzák, hacsak ki nem keresztelkedik. Egyenlőség-e ez is? Hát a társadalom? Kérdezze meg csak az igen tisztelt cikkíró ur az athleta uraktól, a mentőktől, a bálrendezőktől, kérdezze meg csak kiváltképen a keresztény

ösmerhetők meg, hogy nem függőlegesen állanak, hanem a hanton vizirányosan fekszenek. Náluk egyáltalában nem annyira a halacha (a törvény), mint a kabbalán (hagyományon) alapuló minhá g (szokás) a döntő. Belgrádnak régebben igen jó zsidó könyvnyomdája lehetett, mert imakönyveik s egyáltalában ilyen nyomtatványaik korrekt és szép kiadásban forognak közkézen; a mint különben is a keleti nyomások még most is nagy becsben állanak: Belgrád, Saloniki, Konstantinápoly stb.

Szóval oly városban töltöttem utazásom első szombatját, melyben a zsidó élet vére élénken pezsdül mindenkor és a külvilágtól érintetlen kering még ma is; oly községben lehetséges ez, mely az idegen befolyástól sőt látogatástól szigoruan elzárkozik, de ha egyszer befogadta az utóbbit, igazi zsidó vendégszeretettel marasztalja. Köszönetem érte ez uton akartam leróni. Magyarországi körutazásomról, mely évente más vidékeken át vezet tanulmányozás céljából, most szándékosan akarok hallgatni, míg a szerzett tapasztalatok alapjain tárgyilagos és teljes képet fogok nyújthatni „Magyarország jelenkori zsidóságának hitközségi életéről.“ Addig külföldre nem megyek s midőn ez alkalomból oly közel a határhoz fogadásom megszegtem, bűnörmet megvezekelem az által, hogy elfogulatlan eirásomat közzé teszem.

hölgytől és ifjutól, hogy vélekednek ők a zsidók és keresztények közti egyenlőség felől? (Neki, mint kereszténynek és nemesembernek meg fogják mondani.) Meg vagyunk győződve, hogy a vett válasz után ő is be fogja látni, hogy a magyar zsidók talán még sem egészen alaptalanul panaszkodnak „mellőzésről“ „visszavettetésről.“

A szerkesztő.

Az orthodoxok országos actiója.

Nagy mozgalmat készít a magyar orthodox zsidóság egynehány vezérférfia és actióba igyekszik vinni magával az egész orthdoxiát. Konstatáljuk mindennek előtt, hogy a tevékenységnek, melyet az említett vezérférfiak kifejtének, nem Reich Ignác a központja, sőt ellenkezőleg. A mozgalmat megindították a közvetítő iroda elnökének akaratára ellenére és őt ugyszólván a mozgalomba belévittek. Konstatáljuk ezt azért, mert a mozgalom azáltal, hogy nem Reich kezeiben folynak össze a számai, sokkal komolyabb jelentőségű és számolniok kell vele az ellenpárt vezérférfiainak is és — szerény véleményünk szerint — igyekezniök kell érintkezési pontokat találniok az orthodox vezérekkel, kik alig fognak vonakodni bizonyos pontokban egyetértőleg eljárni a kongressuspárti intézőkkel.

Mult hó utolsó napja végzetes napja volt Reich Ignác urnak. A mitől ő legjobban fél, azt határozták el az orthodoxia országos képviselőségének gyűlésre összejött tagjai. Határozatba ment ugyanis, hogy **a közvetítő bizottság az ország összes orthodox községeit nagy gyűlésre hívja egybe Budapestre, hogy ők maguk szabadon nyilatkozhassanak** (nem mint 19 év óta, hogy Reich azt hirdeti nevükben, mi neki tetszik) **és hogy együtt tanácskozhassanak és megállapítsák a jövőben követendő programot.**

Az országos konferenciára mely f. é. október első napjaiban fog összelépni, minden orthodox község képviselőt fog küldeni és minthogy több előkelő orthodox férfiú kijelentette, hogy, gyűlésre, melyet Reich Ignác vezet, el nem megyen, minthogy tovább nagy ama orthodox községek és rabbik száma, kik Reich és irodája ellen súlyos vádakot emelnek, valószínű, hogy nem Reich, — ha ugyan addig állásáról leköszönni nem fog, — vezetendi majd az országos orthodox konferencia tárgyalásait.

Az orthodoxia országos képviselete, mely a kifejtendő mozgalom vezetésével Lipschitz Lipót, abaujszántói főrabbit bizta meg, elfogadott egy július hó 30-án felolvasott és nevezett rabbi által szerkesztett hosszabb emlékiratot, mely reflektál Trefort miniszternek lapunk és számában közzétett rendeletére és melyerőa közvetítő bizottság tagjai fognak átnyujtan ő excellenciájának.

Az orthodox iroda felirata.

Néhány nappal a fentebb említett gyűlés összehívása előtt Reich Ignác ur az összes orthodox községekhez Trefort miniszterhez intézendő nyomtatott feliratot küldött. A feliratot az illető község elnökségének alá kell írnia és Reich urhoz visszaküldenie, hogy ő ezeket aztán a miniszternek átnyujtsa. Ez a felirat furcsa magyarságával és egyéb furcsaságaival együtt így hangzik:

Nagyméltóságu vallás- és közoktatási m. kir. miniszter úr!

Nagyméltóságod f. év június 21-én 1191. eln. szám alatt kelt m. körrendelete fölötté fájdalmasan érintette a tisztelettel alulirt orth. izr. hitközséget. Nem tudjuk elképzelni, hogy miért kelljen az orthodox zsidó hitfelekezet hiveit ily módon megrendszabályozni, hogy miért kelljen zsidókkal szemben kivételes eljárást foganatosítani és mi oka annak, hogy a vallási meggyőződés és az e hazában mindenkoron tiszteletben tartott lelkiösméreti szabadság épen velünk szemben mint nemlétező tekintessék.

Már azon kivételes anyakönyvi rendszabály, melylyel, jóllehet a legjobb intencziók mellett, de a mint a tapasztalat mutatja, fájdalom, rend helyett a legnagyobb rendetlenség lett etablirozva, ősrégi rabbinatusi és községkötelékek lettek szétforgácsolva és az összetartozósági viszony meglazítva, — ez már maga is fájdalmasan és sok tekintetben lealázólag hatott a zsidóságra, lealázólag hatott és valóban elviselhetlen, nevezetesen, hogy a közg. bizottság jogosítva van anyakönyvvezetőt kinevezni, anyakönyvvezető pedig csak rabbi lehet, ami végkövetkezésében arra vezet, hogy nekünk a hatóság rabbit kinevez, amit semmiféle felekezettel el nem követhetnek, — úgy de a most kibocsátott, fentebb jelzett körrendelet még mindezeket fölülmulja.

Már most az anyakönyvvezetőség tekintessék valamely hitközség criteriumaként, a tiszteletben megőszült rabbi alárendeltje legyen az anyakönyvvezetőnek, aki esetleg neolog, esketések kihirdetését, házasságkötést csak úgy eszközölhessen, ha erre az anyakönyvvezető részéről felhatalmaztatott.

Hitközséggé való szervezkedés, csak akkor legyen megengedhető, ha a megyei közigazgatási bizottság erre az engedélyt megadja és még akkor is 5–6 éven át kellend a kilépőknek az odahagyott hitközség részére kultusadót, sőt még gabellát is fizetni.

Hitközségi szabályzatok megerősítése, országos egyházi képviselőségünk hatásköréből kivétessék és ami ezen sérelmeket még hatványozza, hogy az egyház kebelében keletkezendő vitás ügyek az autonómice alkotandó választott bíróságok mellőzésével, a politikai hatóságok által nyerjék elintézésüket.

Kegyelmes urunk! Fájdalomtelt szívvvel kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy mi ezen most felsoroltakban a lelkiösméreti szabadság flagrns meg-

sértését, nem különben, országgyűlési határozatok és királyi szentesítéssel megerősített szabályzatainkkal garantirozott hitközségi autonomiánk megsemmisítését látjuk és nem habozunk abbeli szomorú meggyőződésünknek kifejezést adni, hogy mindez csak úgy történhetett meg, hogy Nagyméltóságod, ellenfeleink, a zsidó hitvallástól elszakadt neológok részéről mystifikálva lett. Ezt annyival inkább kell supponálnunk, mivel a fölötté sérelmes körrendeletben találkozunk azon indokolással, hogy a két zsidó hitfelekezet közt dogmatikus különbség nem létezik, mely indokolást kétségtelenül csak ellenfeleink, a neológok véleményezése folytán lehetett Nagyméltóságodnak elfogadni.

Mert lehetetlen elképzelnünk azt, hogy Nagyméltóságod intenczióját képezze: zsidó dogmatikus kérdésekben ítéletet mondani és több száz bel- és külföldi zsidó tudós, auctoritás egybehangzó, szakszerű és kizárólag competens véleményét egyszerűen perhorrescálni, akik mindannyian kimondották, hogy az orthodox és neolog zsidók két, dogmatica különböző hitfelekezetet képeznek.

Hazánk jelenkori legnagyobb államferfia, boldogemlékezetű Deák Ferencz indítványa folytán, a magyar országgyűlés képviselőháza ezen hittudósok véleményét egyhangulag elfogadta, legkegyelmesebb királyunk ezen vélemények következtében országos szervező szabályzatainkat legkegyelmesebben szentesítette és azóta is az országgyűlés minden zsidó kérdésben számolt ezen elvitázhatlan ténynyel, de a Nagyméltóságu vallásminiszterium is két évtizeden át, mai napig, szakadatlanul két zsidó hitfelekezetet ismert el.

Lehetetlen tehát mindezek után, zsidó hitfelekezeti ügyekben azon szempontból kiindulva intézkedni, hogy csak egy zsidó hitfelekezet létezik és természetes, hogy minden ilyen intézkedés, az 1191/888. számú körrendelet is, megengedjük Nagyméltóságod intencziója ellenére, lelkiösméreti kényszerhez vezet.

Lehetetlen, hogy Nagyméltóságod intenczióját képezze, hogy igen jelentékeny számú, a hazai zsidóság többségét képező állampolgár vallási érületében és vallási meggyőződésében megsértessék, hogy ezek permanenter lelkiösméreti kényszernek legyenek kitéve!

A hazai orthodox zsidó hit özségek, melyek az állam iránti kötelezettségeiknek minden tekintetben megfelelnek, hazafisági szempontból semmiféle felekezet mögött hátra nem állanak, jogosultak azon kérelemhez, hogy vallási érületük meg ne sértessék, hogy nagy küzdelmek árán, Isten hatalmas segédelmével kieszközölt, és a legfelsőbb helyen szentesített orthodox országos szervező szabályzatban biztosított hitközségi autonomia ne tétessék illusoriussá.

Ezentul csak az anyakönyvvezetőség képezze valamely hitközség criteriumát, amely hitközségnek pedig külön anyakönyvvezetősége bár önhibáján ki-

vül nincsen, egyebekben pedig, sok helyen nagy költséggel hábr fentart minden néven nevezendő hitközségi intézményt, ne lehessen önnálló, hanem más, esetleg neolog hitközség vagy rabbiság fiókja, a mi a hitközségi élet megsemmisítésével azonos.

Jogállamban lehetetlen valamely felekezet jogait egyszerűen confiscálni, lehetetlen kivételes rendszabályokat alkotni egy hitfelekezet ellen, csak azért, mivel az e felekezet sarkalatos vallástanait tagadó és a felekezettől elszakadt neologok ezt úgy kívánják.

Lehetetlen, hogy a közigazgatási bizottság discretiójára bizassék kimondani, hogy valamely hitközségből a legfontosabb vallási indokból eredő különválás megengedhető, vagy nem, hogy a közigazgatási bizottság határozzon, vajjon létezik-e lelkiösméreti kényszer, igen vagy nem?

Lehetetlen kötelezni a kilépőket, hogy a vallási indokokból, tehát nagy kényszerből, odahagyott hitközségnek 5—6 éven még adót és még hozzá gabellát, tehát huszfogyasztási adót fizetni tartozzanak más szóval, hogy olyanért, a mit nem fogyaszt (mert a kilépő az odahagyott sakter funkcióját igénybe nem veheti) mégis fizetni tartozzék. Eltekintve attól, hogy ez általában is igazságtalan, még hatványozza a sérelmet azon körülmény, hogy ezen intézkedésnél még a reciprocitás is hiányzik; mert mi orthodoxok igenis élvezünk kóserhust, ha a községben megmaradunk, vagy kilépünk, míg a neologokat, akik tudvalevőleg kóserhust nem igen fogyasztanak, a gabellafizetés kötelezettsége épenséggel nem terheli. Tehát az odahagyott neolog hitközség terheit majd mi orthodoxok fizessük és fedezzük, oly adóval, melyét az ottmaradt neologok maguk sem fizetik, más szóval, mi fizessünk helyettük is,

Lehetetlen kegyelmes urunk, hogy egyházi ügyeinkben, vallási kérdésekben a szolgabíró biráskodjék és hogy a legfelsőbb helyen szentesített szervező szabályzatban körülírt választott bíróság mellőztessék, mert hiszen vallási ügyeink a Sulchan Aruch értelmében kell, hogy elintéztessenek, a Sulchan Aruch pedig a szolgabíró nem ösmerheti.

Kegyelmes urunk: Az 1191. sz. körrendelet reánk, orthodoxokra a legmesszebbmenő lelkiösméreti kényszert, vallási sérelmet involvál, esedezünk tehát, miszerint a jelzett sérelmes körrendelet visszavonása iránt sürgősen intézkedni kegyeskedjék!

Kelt 1888. évi július hó.

Nagyméltóságod alázatos szolgálói

a—i orth. izr. hitközség nevében,

N. N. elnök.

Még egynehány reflexió.

Az orthodoxia megszólalt És milyen hangon! Harczra, háborura hívja fel az igazhívőket. Egyik championjuk pedig már fegyvert is fogott és »szittyá magyarsággal« neki vágat

Löwnek, legázolja Ullmannt, összekaszabolja a minisztert és addig meg sem áll, míg egy »második Tisza-Észlárt« nem csinál, vagy olyan »háborúság nem kerekedik, hogy ég és föld megrendül bele.« De hát nem is csoda. A miniszter csak úgy szép szerével, rendeleti uton egymás után dönti halomra az orthodoxia képzelt várait. A nagy-mihályi synhedrium kiátkoz minden rabbit, ki más nyelven papol, mint az ősrégi zengzetes »jidische sprochen«, melyet a vallásos, jámbor falusi zsidók beszélnek, a miniszter meg elrendeli, hogy ezentul csak az lehet anyakönyvvezető rabbi, ki magyarul is tud írni, olvasni! Az orthodoxok már 20 év óta hajtogatják, bizonyítják, hogy Magyarországon két egymástól különböző zsidó felekezet lakik, hogy egyedül ők az igazhitűek, országos és vallásos törvény egyedül ők róluk szól, a congressusi, status quo és szefard közösségek tagjai, az angol, német, francia és olasz zsidók pedig csak jövevények, frankisták, karaiták, afféle hitvány félvér zsidók, a miniszter meg kijelenti, hogy ő csak egyféle zsidót ismer, és hogy nem nevezi ő ki azt a zsidó tanárt, akár atillát hord, akár kaftánban jár az apja. Még egy hatalmas tromfia volt az orthodoxiának: a lelkiismereti szabadság. Igaz, hogy sem a talmud, sem a sulchan áruch még hiréből sem ismerik, de az kijátszotta és ütött is vele, valahányszor egyik-másik torzsalkodó atyafinak inyére nem volt a rabbinus — szakácsnéja. Kapta magát, fogott egy saktert, megtette mindeneknek és kész volt »az orthodox autonom izraelita hitközség.« Ezentul evvel a tromffal sem ütnek többet. A miniszter átlátott a szitán, és nem hajlandó többet lépre menni. Ha valaki községet akar alkotni, ám alkossa meg, de mutassa ki, hogy képes az iránta támasztott anyagi és erkölcsi igényeknek megfelelni.

Hát ne tagadjuk, az orthodoxia határozott vereséget szenvedett. Kiszorították legerősebb pozícióiból. Ez elegendő okot szolgáltatott a felháborodásra; de arra is, hogy az orthodoxia végrevalahára feladja azt a csunya játékot, melyet a magyar zsinagóga szent érdekeivel üzött *) Ha megérti az idők jelét, lehetetlen be nem látnia, hogy további ellentállása sikertelen, reménytelen; lehetetlen be nem látnia, hogy a merev negatív álláspontja, melyet a szemmináriummal és az országos szervezet többi kérdésével szemben elfoglalt, határozott kárára volt azon czélnak, melyet szolgált. Ha józanul gon-

*) Főtisztelendő atyám hibáztatja az orthodoxia „egyik championját“—nak a hangját, pedig az ő ajkairól sem folyik a szó mint a „hermon tava, mely alászáll Cziön hegyeire.“ Békét, főtisztelendő uram, békét és egyetértést kísérsünk meg teremteni darabokra szaggatott felekezetünk! soraiban! Ezt pedig ilyen hanggal alig fogjuk elérni.

dolkodnak, lehetetlen tovább türniök, hogy akár miniszter, akár minden egyes hitközség külön állapítsa meg rabbijának és egyéb tisztviselőinek qualificatióját és hogy legdiscretebb ügyeinkben világi közhatóságok intézkedjenek.

A szervezet azért meglesz. Korábban, vagy később, de megkell lennie. Mert ma úgy áll a dolog, hogy a szervezet nem akar ujítani, hanem conserválni. Nem kívül áll az ellenség, hanem belül. Ha a régi idők hagyományait, intézményeit akarjuk ápolni és fejleszteni, első dolgunk kikergetni »a kicsiny rókákat«, melyek szőlőinket rontják.

Margalit.

ELŐKELŐEN!

Az „Egyenlőség” eredeti beszélye.

Irta: **Viola Miksa.**

(4. Folytatás.)

Alfréd minden ízében reszketve állt előtte. Föl akarta emelni, de nem merte elbocsátani a tüzes paripa kantárszárát.

— Keljen föl, Frida kisasszony — szólt végre. Ha csak halvány sejtelmem lett volna a felől, hogy ittlétem növeli szenvedéseit, egy pillanatig sem maradtam volna itt. Még ma délután elutazom Petriből, bár elutazásom ugyancsak hatalmas keresztvónás lesz sógornője számításán, mert pár perczzel előbb, a véletlen közbejátszása folytán magam hallottam, hogy minden áron össze akarnának házasítani Stellával.

Valamivel közelebb lépett hozzá s gyöngéden megfogta kezét, melyet a leány önfeledten engedett át.

— De egyet biztosan kell tudnom, mielőtt távozom, folytatá. Kegyed láthatja, hogy kivánságát haladéktalanul teljesitem. Hiszi-e még, hogy gunyból történt, a midőn kegyed irányában feltűnő előzékenységet tanusítottam? Hiszi-e még, hogy szivtelen gunyolódó vagyok, a milyennek rokonai irányában mutatkoztam? Nem akarnék ugy elválni kegyedtől, hogy rossz véleményt tápláljon felőlem. Esküszöm, hogy mindig becsültem és tiszteltem kegyedet, hogy kegyed az egyetlen, a kinek felőlem táplált véleményét mindig becsben tartottam. Távozzam és mitsem vigyek magammal? azt a meggyőződést sem, hogy nem neheztel, hogy kegyed nem gondol roszat felőlem? Nem szeretném, ha kegyed szivtelennek, haszontalan élczelődőnek tartana; mert kegyeddel szemben igazán nem érdemelném ezt meg. Az ön élete gondteljes, bánatos; életkedvét elölték, azért lát mindenben, ami csak közelébe jó, álnokságot és üldöztetést. Az a kör, melyben kegyed ifjúsága éveit átéli, képmutatással és gonoszsággal van tele. Bár ennek a körnek romlottsága még nem mételyezte meg az ön szeplőtlen lelkét, mégis mindenkit, a kivel találkozik, ahhoz a kis világhoz számít, mely önt kö-

rülveszi. Pedig ezt nem szabad tennie! A világ nem merő elvetemedettség; ezen a sártekén még sok jóságra és őszinteségre találhatunk, és a ki ön előtt áll, nem tartozik a leggonoszabb emberek közé. Elhiszi-e, Frida kisasszony?

A leány, kezét visszavonva, csöndesen fölemelte fejét és bánatos, sötét szemeit mintegy fürkészőleg függeszté a báróra. Nem a ma déli gunyolódó volt, a ki most ott állt Frida előtt. Mélyen meg volt indulva és arczán esdő kifejezés ült. Nem, nem hazudott, nem hazudhatott. Igaza volt, a lány mindig csak a roszat látta és a nyájas, szivélyes modorban is, melylyel bántak vele, csak gunyt és megaláztatást vélt fölfedezni.

— Nehezemre esik ugyan elhinni, hogy ön az én véleményemre ad valamit — mondá — de biztosítom, hogy én mindig tisztelettel hajoltam meg műveltsége előtt. És most, miután meggyőzött a felől, hogy nem tekintett guny tárgyául, hogy szivében némi szánalom lakozik sorsom iránt, látom, hogy ön valóban nemesen gondolkodik.

S ezzel ismét odanyujtá remegő jobbát Alfrédnek, s megilletődve folytatá:

— Utazzék szerencsével; isten oltalmazza önt élte utjain. Én még sokáig meg fogok emlékezni báró urról, ki az emberek jóságában való hitet újra föltámasztá bennem. Ez a beszélgetés igazolta, hogy ön jó és nemes. Én becsülöm önt. És ha egykoron, egy magános, csöndes órában megemlékeznek rólam, ... ugy ... ugy ...

Nem tudott többet mondani. Lángoló pir önté el arczát, gyorsan kiszakítá kicsiny kezét s mint üzött özike a málnabokrok mentén a ház felé futott.

Alfréd néhány pillanatig szinte legyökerezve állott. Majd utána akart sietni, el akarta érní, de mig balkezét megszabadítá a kantárszártól, a leány már eltűnt. Mintegy álomba merülten állt még néhány perczig a kert porondján, aztán kilépett a mezőre, de nem ült fel lovára, hanem azt tovább is kézen vezette.

Frida ezalatt a konyhába ért, a hol Bermanné elfojtott hangon kiejtett pironogató szavak egész özönével fogadta. Már jó ideje keresték, minthogy nagy előkészületeket kellett tenni egy ünnepi estebédhez. Az öreg Rothberg báró érkezett meg Bécsből, s megérkezése ugy hatott, mintha bomba csapott volna a házba. Most hát itt volt az ideje, hogy megmutassák a Bermann-ház fényét, gazdagságát és előkelőségét. Bermann Róza asszony mindenkit talpra parancsolt, mig férje az öreg bárót vette körül, hogy ama rövid idő alatt, mely Alfréd báró megjövedele és atyjával való találkozásáig még hátra volt, a Stella férjhez adása végett kigondolt tervet megvalósítsa. Az öreg báró megérkezése különben kedvező előjel volt. Most már nem volt szabad az időt vesztegetni és eléggé meg lehetett dolgozni az öreg urat, hogy minden vonakodás nélkül áldását adja.

De Bermann ur csakhamar lenn volt a hetedik égből s kegyetlenül kiábrándult merész várakozásából. Rothberg báró t. i. azért jött, hogy fiát rábeszélje egy Goldschläger Cecilia nevű kisasszonnyal kötendő házasságra, a kinek három milliónyi hozománya van. Természetes tehát, hogy másféle szerelmi bilincsekről hallani sem akart. Goldschläger urral már mindent rendbehozott és csak Alfréd hozzájárulását kellett megnyernie, ami természetesen a legfontosabb volt. Azonban a leány szép volt és művelt, pénze volt, mint a polyva, mi kifogása lehetett elene? Az öreg báró ugyan elég gazdag volt, de három millió sem csekélység, és nem igen találhatni az utczán. Ezt ismételtette magában az öreg Rothberg az egész uton és most, midőn Bermann halálos veritékkel homlokán szünet nélkül zaklatta, meglehetősen türelmetlenül mondá:

— Hagyjon nekem békét; hagy—jon—ne—kem bé—két! Három millió nem csekélység! Azt hiszi, hogy Alfréd nem követett el életében már legalább is huszszor ilyen ostobaságot? Hagy—jon—ne—kem bé—két! Ehhez ön nem ért! Ön csak művelje szorgalmasan a földet; vessen, arasson és adja a lányát olyannak, a ki szintén azt teszi. Lesz önnek valaha három milliója? Soha életében! Nos hát, hagy—jon ne—kem—bé—két!

— De a szerelem! a szerelem! — veté közbe Bermann, — a szerelem mitsem határoz? Hisz ezt 10 millió sem pótolhatja!

— Ugyan mit ért ön a szerelemhez, szolt Rothberg megvetőleg. Azt hiszi ön, hogy azt is vetik és hogy belőle egy báró és egy bérlőleány nő, a kik összeházasodnak? Nevetséges! Mindig két hóval később fizeti a haszonbért, s a mellett még ily gondolata támad! Egyébiránt hagyjuk ezt, most más dologban fő a fejünk, ne beszéljünk a haszonbérrel. De hol marad Alfréd? Miért nem jön? Küldtek érte?

— Mindjárt itt lesz, — füllentett Bermann ur. T. i. ő bizony senkivel sem értesítette Alfréd bárót atyja megérkezéséről, csak hogy mennél tovább maradjon egyedül az öreggel.

(Folytatása következik.)

Szellemszikkák,

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Drága a kincs, mielőtt megszereztük; olcsóbb lesz, mihelyt magunkévá tettük.

Vajjon miért?

Mert elvesztette értéke két harmadát: a velejárt reményt és a félelmet, hátha meg nem szerezhettük.

*

Mikor születted, sirtál, míg környezeted boldog volt.

Vigyázz, hogy halálod ne hasonlítson születésedhez.

*

Jaj annak, ki óhajtja a halált, de hétszer jaj annak, ki fél tőle.

*

Mózes pálczája, melynek csodaereje felszárította a tengert: irátoll volt. *)

*

Felszárítja az elítéletek tengerét, sujtja a Pharahókat (zsarnokokat) és vizet varázsol a sziklából. Tudod-e azonban, mivé vált a Mózes pálczája, midőn a földre hullott? Kigyóvá; és Mózes megszökött előle. (Mos. II. könyve 4. fejj. 3. v.) Ha a tolladat besározod, nemtelen czélokra használod, csapásává válik az emberiségnek, üldözője lesz az igazságnak, s akárhányszor szöknie kell előle, magának Mósesnek is.

*

Tönkre ment Jeruzsálem, mert lakosai bűnösök voltak. Mi volt legnagyobb bűnök? A jog álláspon tjára helyezkedtek. *) (Héberül: „Heemidu divréhem al din tóroh.“)

*

„... S ime lobogó tűz és körülötte fény...“ (Ezechiél 1. fejj. 4. v.) — „Lobogó tűz“; ez Róma, mely halált, pusztítást, rabszolgaságot és erőszakot hozott a nemzeteknek; „S körülötte fény“, ez Görögország, mely világos és szabad volt. De csak körülötte fény, mert lelke sötét maradt, azaz, hite álhit volt.

*

Tiszta, átlátszó forrásban sok halat ne keress. Nevető, örökké jókedvű arcban sok gondolatot alig találsz.

*

Örömeben ismered meg az embert, mert az öröm előtt feltáru l a legelzártabb lélek is.

*

Örvendőknek beszéld el örömedet és gyászodat gyászolókkal közöld.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **julius végén** lejárt és a kiknek a **mult számmal kiállított utalványokat is küldtünk**, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körut 3. sz.

*) Eme felséges mondás eredeti (aram) szövege így hangzik: **ממה דיליה דקרע בא ימא דא קולממא**

**) Többet mond e néhány szó, mint amennyit egész könyvtárak taníthatnának. Hova lennénk, ha egymással szemben mindig a szigorú jog mérlegét alkalmaznók? Az emberek legfelségesebb tulajdonai elhálnának; a könyörületnek, a megbocsájtás- és a jótékony-ságnak a joghoz semmi közük s bölcsünk nagyon szépen jegyzi meg: »Élhet egy ember a legszigorubb jog szabályai szerint, és mégis gyalázata lehet a teremtésnek.“ A zsidó moral szívet kíván!

Heti naptár.

Vasárnap (1888. augusztus 5.) Ab hó 28-a, hétfő 29-e, (Erev rós chódés elul. Délben: Jóm kippur kótón.) Kedden ab hó 30. napja, rós-chódés elul első napja. Szerda: elul hó első, rós-chódés elul második napjg. Csütörtök, elul 2., péntek 3., szombat 4. napja. Délután olvassák az első pérek-et. Hétiszídra: Sóftim.

H I R E K.

— **Az orthodoxok országos képvisellete,** mely a lefolyt héten gyűlésre jött össze a fővárosba első ülésében 3 ideiglenes közvetítő bizottsági tagot választott. (A tagok száma az elnökön kívül 9 volt, kik közül azonban kettő meghalt, kettő pedig (Lipschitz Szántóról és Stadler Szombathelyről) már több évvel ezelőtt visszalépett. Megválasztották Müller Edét és Kellner Gerzson Budapestről és Reisman Ármint Kis-Várdáról. A közvetítő bizottság többi 5 tagja ezek: Pappenheim Pozsonyból; Ullmann Izidor Nagyváradról, Sehönfeld Nyitráról, Weisz S. L. Balassa-Gyarmatról és Fischer Márkus Zentáról. A lefolyt gyűlésen a következő képviselati tagok vettek részt: Abauj-Szánthóról: Lipschitz Lipót főrabbi és Blau A.; Brezováról: Friedmann A.; Dunaszerdahelyről: Frey Armin; Makóról Gomba Izsák; Margittáról: Mann Mór; Nagyváradról: Ullmann Izidor; Pozsonyból: Bettelheim M. és Gstätner L; Ungvárról Kellner és Barkonyi; Udvariból: Goldmann. Mint külön meghívottak részt vettek a gyűlésen Fischer, a székesfehérvári, Sik, a tokaji és Szófér, a paksi főrabbi; továbbá Hunfalu és Huszt papjai. Az összes képviselők száma 26.

— **Rabbik községi pótadója.** A rabbik községi pótadója nem képezvén egyöntetű eljárás tárgyát, néha a rabbikra a községi pótadó kirovatik s ők azt meg is fizetik, miért is figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy felmerült eset alkalmából egy városi tanács úgy döntött, hogy a rabbi a városi pótadó fizetése alól felmentendő, miután az 1886. évi XXII. t.-czikk 138. §-a értelmében a lelkészek az illető egyházközségben viselt hivataluk után élvezett javadalmukra nézve községi pótadómentességben részesítendőek.

— **Egy derék orvos halála.** Kalocsáról írják lapunknak: Dr. Pollák Vilmos, Kalocsa városának 31 év óta orvosa, július hó 26-án néhány napi betegség után élte 59. és boldog házasságának 29-ik évében hunyt el. Neje és 9 gyermekén kívül az egész város és messze vidéke valláskülönbség nélkül gyászolja a hön szerető férjet, a legjobb apát és a szenvedőknek önzetlen valódi orvosát és barátját. — A temetés július hó 27-én délelőtt 10 órakor az egész város és sok vidéki tisztelői jelenlétében ment végbe.

A gyászbeszédet az ez alkalomra meghitt dr. Pinkusfeld Sámuel, dunaföldvári főrabbi ur tartotta meg a halottas háznál, magyar nyelven oly meghatóan, hogy nem volt szem, mely szárazon maradt volna. — Az elhunytat igen sokáig nem fogja feledni az egész város és környéke; mert ő a betegnek nemcsak orvosa, de barátja, tanácsadója és szegények vigasztalója és támogatója volt. — Mielőtt a boldogultat a földnek átadták volna, még Rosenfeld, helybeli képezdész bucsuztatta el övétől és a gyászoló közönségtől. — A temetésen résztvett nagy közönség közt ott voltak: Dobos, kir. törvényszéki bíró, Horváth Ignátz, érsekuradalmi jószágigazgató, lovag Gajáry Antal főszolgabíró, Mike szolgabíró, Mácsy Antal, lapszerkesztő, Salamon Pál érsekuradalmi ügyvéd, s még számos nemzsidó. — Vagy 25 szebbnél-szebb koszorut tettek le a koporsóra.

— **Tápió-Bicskéről** írják lapunknak július 30-iki kelettel: Tegnapp vitték sirba az itt köztiszteletben és szeretetben megöszült Schwarz Farkast, ki az egész környékben felekezeti különbség nélkül szerfölött nagy népszerűségnek örvendett. Messze vidékről siettek temetésére, melyen jelen volt a város összes hivatalnoki kara és a lakosok legnagyobb része. A kántori-kar szomorú dalainak eléneklése után főtisztelendő dr. Büchler Zsigmond, albert irsai rabbi nagyszabásu, megható magyar beszédben sorolta fel az elhunyt érdemeit; utána Lichtenstein A. J. nagykatái rabbi tartott szép német szónoklatot, végre pedig a város jegyzője emelte ki Schwarz Farkas erényeit, hazafias érzelmét. Tápió-Bicskén nem egyhamar fogják elfeledni Schwarz Farkas emlékét.

— **Az esztergomi új zsinagógát** augusztus 22-én fogják ünnepélyesen fölavatni. Az ünnepi szónoklatot különös meghívás folytán Löw Immanuel dr., szegedi főrabbi fogja tartani, akit az esztergomi hitközség és rabbi e czélből fölkértek.

— **Új egyetemi tanár.** Ő felsége dr. Waldberg Miksa bárót, a csernoviczi egyetem újabb német nyelv és irodalom nyilvános rendkívüli tanárává nevezte ki. Dr. Waldberg báró az ismert Waldberg Mózos bárónak alig 28 éves fia. Az öreg Waldberg az ausztriai zsidók egyik legkiválóbb talmudtúdája és szigorú orthodox. Nagy élel és ropant ismeretekkel írott műve „Kach Darkóh Sel Tórah“ nagy feltűnést keltett a zsidó talmudtudós világban. A fiatal Waldberg báró szintén nagy jártassággal dicsekszik a rabbinikus és héber irodalom terén.

— **Az olasz községi választások** örvendetes eredményéről már megemlékeztünk. Kiegészítésül közöljük a velencei városi tanácsba beválasztott zsidók neveit, ezek: Ascoli, Prosegro, Pesaro, Maurognato, orsz. képviselő, Scandiani lovag, Diéna parancsnok, Treves Albert báró és Levi Angela dr. Az utóbbi három ugyancsak a múlt hó végén tartományi képviselővé is megválasztott. Trevisóban szintén 3 zsidó városi tanácsos neve került ki győztesen az urnából.

— **A párisi kiállítás** olasz bizottsága a napokban alakult meg. Elnökei; Cava gliou lovag, Divaute

lovag, Türr tábornok, és titkára Geutile. Türr kivételével mindannyian zsidók. Bezzeg, ha Türr magyar zsidó volna, nem könnyen bocsátanák meg neki, hogy egy nap magyar, másnap olasz, harmadnap meg francia.

— **Az ó-kori zsidók** néprajza nagy méltánylásban fog részesülni a jövő évi párisi világkiállításon, ahol „az emberi lakások története” című osztályban behatóan lesz ismertette a régi héberek civilizációja.

— **Rothschild Alfonz bárót és leányát** július hó 19-én fogadta a török szultán kihallgatáson, és a bárónak az Ozman-rend nagyermét, leányának, Rothschild Bettina bárónénak pedig a nagy Setakat-rendjelt adományozta. Rothschild és leánya Konstantinápolyból Athénbe utaznak.

— **Oroszország** ötven kormányzóságának templomait és imaházait számlálták össze nemrégiben. Az összes felekezetek közt a zsidók 349 zsinagógával szerepelnek.

— **New-York** zsidó lakosainak száma az európaiak tömeges odavándorlása folytán 1880. óta épen megkétszereződött.

— **Manchesterben** a múlt hó elején érdekes felolvasást tartott a zsidó munkásegyletben Green A. schäffieldi rabbi »a mózesi törvények viszonyáról a modern tudományokhoz.« Előadásában, melyet számos előkelő keresztény hallgatott végig, különösen kiterjeszkedett arra, hogy a zsidó étkezési és egészségügyi szabályok teljesen egybehangzanak a mai orvosi tudomány nézeteivel.

— **Tanger** zsidói egy kiváló maecenásukat siratják Nahon S. Mózes halálában. Ugyan ő volt az, ki Montefioret 1864-ben a török udvarhoz kísérte a marokkói zsidók érdekében. Csak néhány év előtt építettett saját költségén egy csinos zsinagógát, melynek jövedelmei jótékony célokra rendelvek. A jámbor férfiú igen sokat tett a tengeri Alliance-iskolaért is.

— **A Notre-Dáme székesegyházban** Páris egyik előkelő katolikus lelkésze beszédében nemrégiben következőkép nyilatkozott a zsidókról: »Ne feledjétek el, hogy a zsidó nép valóban Istennek népe, és mindig is Istennek népe lesz! Te adtad a világnak a testvériség, egyenlőség és könyörületeség előbb ismeretlen eszméit? És mert hitedet és hazádat Istenre biztad, üldöztek, szétszórtak és legyőztek. De mind hiába! A te zsidó hited, a te erőd nincs szétrombolva, szétrombolhatatlan maradt, mint az egyetlen Isten, aki mindig királyod volt.«

— **Afganisztán** meghalt emirjének fia, Achmed Ejub khán bagdadi tartózkodása alkalmából egy sétája közben vele szembe jövő zsidó családot „Izrael gyermekei”-nek szólított és megkérdezte tőlük, hogy hová mennek. A zsidók ama feleletére, hogy Józua főpap sírjához mennek imádkozni, a fejedelmi sarj engedelmet kért elkeserülésükre. Afganisztán uralkodói és népe tudvalevőleg zsidó származásuak.

— **A marokkói zsidók** érdekében működni hivatott congressusról megint hallgat a krónika. Ugy látszik, halva született gyermek ez is. Állítólag a francia kormány az oka, hogy a diplomáciai működés utolsó pillanatban abban maradt. Marokkói szerencsétlen hitsorsosaink tehát ismét szegényebbek egy reménnyel,

— **Schönerer lovag** folyamodott a bírósághoz, hogy börtönbüntetését szeptember 1-én kelljen csak megkezdenie. Kérelme azonban elutasított azzal a megjegyzéssel, hogy már augusztus 20-ától kell lakolnia különbeni elővezetetés terhe alatt.

Nyilvános köszönet.

Fogadja nagyságos Bischitz Johanna urhölgy hálás köszönetünket iskolánk szegény tanulói jutalmazásául Dr. Friedländer Nathán ur által hozánk juttatott kegyes adományáért

Ez adomány a vizsga alkalmával a magyar nyelvben magukat kitüntetett legszegényebb és legérdemesebb tanulók ruházására fordított.

Vajha meghallgatná a jó Isten ezeknek ő nagysága s nagyrabecsült családja jólétéért való imáit.

A deési izr. iskola nevében

Hartmann Ferencz,
iskolaszéki elnök.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

16.

Irta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: Háber Samu.

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Mintha kigyó csipte volna meg, a férfi e szavakra úgy ugrott talpra, és vadabb hangon, mint elébb, kiáltá:

— Ha! ezt gonosz szellemed mondta... Jó, a harcz meg van izenve, s ahol szó nem elég, az erőszak lép sorompóba! — Evvel Mirjámra rontott, elkapta kezeit, összeszorította s magával akarta vonszolni.

— A leány egészen megrémülve segítségért kiabált Patrikához, Amnonhoz, és siető léptek közeledtek a kertben.

— Ki kiabál? Mi baj? En jövök, Mirjam, én jövök! — hangzott már közlől.

A férfi megfordult, észrevette a közeledőt, eleresztette Mirjamot és irtózatosan átkozódva az alacsony falon keresztülvetette magát és az alkonyat homályában gyorsan eltűnt.

Patrika e szavakkal rontott a szőlőlugasba:

— Mi történt Mirjam? Mi a baj? Miért kiabáltál segélyért? Ki volt az a férfi, aki itt volt, s hova tűnt?

— De Mirjam nem tudott szólni, Patrika elé sietett és zokogva borult keblére.

— Szedd össze magad, Mirjam, légy nyugodt, mi háborított fel ennyire, szólj...?

— Mirjam nehezen jutott szóhoz:

— Oh, Patrika, rettenetes... elvagyunk veszve. Lábunk előtt megnyílt az örvény... Ments meg engem, téged, atyámat... A férfi, ki az imént tűnt el, rettenetes! József — a hite hagyott...

E név említése Patrikát is megrémítette.

— Hallottam hírét — szólt elhalványodva — de nem ismerem. Ciliciai testvéreinkkel szemben való rossz bánásmódjáról beszéltek. De hogy' került ide? Mi dolga volt veled?

Mirjam összeszedte magát, Patrika karjaiból kibontakozott és így szólt:

— Jőjj be, Patrika, mindent elmondok. De atyámnak miről sem szabad tudnia, nevét sem szabad előtte említenünk; halála lehetne.

A kertet elhagyták és a házba mentek.

A kit a szerelem rontott meg.

Körülbelül hat éve mulhatott, hogy egy, a huszas évek közepén lévő fiatal ember, rongyos ruhában, hosszú szakállal és hajjal Hillel patriárka ajtaján kopogott és makacsan kérte, hogy a nászi elé bocsájtás. Végre engedtek, ámbár Hillelnek, ha tanulmányai volt elmerülve, éppen nem volt inyére a háborgatás. Megindító hangon és helylyel-közzel könyezve, beszélt az idegen fejedelemnek élete és sorsa történetét. Távol, sátrakból álló faluban, messze lent Arábia keleti partján látta meg a nap világot, egy sivatagbeli törzs között, mely a bné J'hudi egyik ága volt, s a mely mint a monda tartja, Benjamin törzséből való Saul király idejében vándorolt ki az arábia félsziget déli részére. A horda foglalkozását a pásztorkodás, egy kis föld rosz megmunkálása ott, hol esetleg a termés idejét töltötte és a férfias védelem a szomszédos pogány törzsekkel szemben, melyekkel örökös harcban állottak, képezte. Ennélfogva évszázadok óta az elvadulás állapotában lévén, Jákóbnak eme ivadékai — néhány tan- és törvény kivételével, melyek átszármazás útján rájuk maradtak és a melyeket éppen ezért annál nagyobb szigorúsággal és pontossággal tartottak be — mindent elfeledtek. A fiu nem ismert sem szülőt, sem rokont, kiket vagy valami szerencsétlen csete-patéban, vagy valami járvány folytán, minők ez országokban nem tartoznak a ritkaságok közé, vesztett el; ő maga sem tudta és neki senki sem mondta, mert ki sem törődött vele. Együtt cseperedett fel a fiukkal, mindenben részt vevén, és sanyaruan táplálkozván, ahová éppen vetődött. És mégis valami másféle szellem ébredt fel benne jókor.

(Folyt. következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Több panaszkodónak. Szomszédunkban, egy zsidó boltos kirakatában (keresztény boltos nem teszi, mert attól tart, hogy antiszemitának fognák mondani) csinos hamucsészék gyönyörködteik a járókelőt. A tányérek belsejében gesztikuláló csuf lengyel zsidó van festve ellátva egész „felszerelés“-ével. A „chalat“, a „spencer“, a „zsipece“, a „bekicse“, a „kafán“, a „garul“, a „kapisel“, a „slapl“ a „szpodik“ a „straim“ és az obligát, válligérő fésületlen, vastag „peiesz“ mind együtt van ez alakon; allatta pedig a következő felirat diszlik: „Rábajszaj, kaft's bei mir; jach bin a Christ!“ Ezt a képet juttatta eszünkbe a „Pesti Hírlap“ ismételtén tett s a mult hó utolsó napján (tehát közvetlen az „első“ előtt) újból ritkított betűkkel szedett ama nyilatkozata, hogy az egész szerkesztőségben egyetlenegy zsidó sincsen. „Rábajszaj kaft's bei mir, jach bin a christ“ hirdeti ország-világgá Légrády (zsidó korában: Pollák) lapja, melyen ő mint főszerkesztő figurál. — Nemrég egy kíváncsi kérdezőnek ezt felelte a lap üzenője: „Nem tudjuk önnek megmondani, mi az a „nebbich“ mert szerkesztőségünkben nincsen zsidó.“ A Lethe-folyóból a ki ivott elfelejtette multját, ezt már hallottuk, de hogy egy néhány cseppnyi keresztelvíz elfelejtetheti az emberrel azt is, mi a „nebbich“, az igazán megörökiteni méltó

dolog. A ki minden áron elfelejtetni igyekszik származását, az „nebbich“ a ki szégyenli magát derék és becsületes szüleiével, mert azok annak maradtak, minék születtek, az is „nebbich“ és az a lengyel zsidó, ki, hogy üzletet csinálhasson, mindenkinek a fülébe ordítja: „Jach bin a Christ!“ az a legfőbb „nebbich“

Munkács. Hogy a községekben pénzeket gyűjtenek a közvetítő iroda részére, erről máshonnan is értesítenek. Az olaszokról kerített egyszer az a röpke szó, hogy minden elveszett csata nekik egy várost hoz. Reich ur is minden kudarcz után, melyet pártja általa szenved, vigasztalásul pénzeket gyűjtet a községekben. A kiadott jelző: «A tórah veszedelemben forog» Hogy mi módon akarja ő a tóráht pénzzel megmenteni, az ő titka.

Péli. Eigenthümlich, höchst eigenthümlich! Ihr Pasquille, oder, wenn Sie so wollen, ihre Zuschrift enthält eifmal die Phrase; „Reich der Wahrheit“; und davon fasseln Sie, der Sie mit dem Reich der Lüge gemeinsame Sache machen! . . . Übrigens irren Sie, wenn Sie glauben, dass wir Sie unterschatzen. Just das Gegentheil ist wahr. Wir überschätzen Sie; denn nur so kommt das grosse Nichts heraus, für das wir Sie halten.

Nagytisztelétü P. R. G. urnak S. — A zsidó történetírás a világért sem szól megvetőleg Lutherről. A forrás, melyre nagytisztelétü uram hivatkozik, nem zsidó forrás, hanem egy katolikussá vált zsidó könyve, mely mérvadó nem lehet sem a zsidókra, sem a reformátusokra nézve. Ime hogy nyilatkozik a jelen kor legnagyobb zsidó történetírója, Dr. Graetz tanár a nagy reformátorról: „Luther — írja Graetz „Geschichte der Juden“ czimű művének 9. kötete 191. oldalán — war beherrscht von religiöser Durchdrungenheit, von einer zu dieser Zeit beispiellosen Hingebung an Gott und die Anforderungen des Glaubens, der ihm nicht bloss Anflug, sondern tiefer Ernst, einzige Lebensaufgabe war, gegen die ihm Alles unwichtig und bedeutungslos erschien. Luther war unstreitig der frömmste und gläubigste seiner Zeit innerhalb des Christenthums, auch von einem fleckenlosen Wandel und wahrhafter Demuth. Sein Feuereifer hatte die entschiedenste Aehnlichkeit mit dem des Apostel Paulus s így tovább.“ Mit nyom ezzel szemben nagytisztelétü uram által felhozott, különben a zsidók közt majdnem ismeretlen forrás! A szép műért köszönet, olvassuk és megbeszéljük.

Királyhelmezi. Megbecsülhetetlen munkálkodásával szemben a köszönet üres phrasis, ezért köszönetet nem is mondunk. — A kívánt irat nincs kezeink közt, de megszerezük nek szívére. — Oda lap nem jár; a kijelölteknek küldtünk. — A kérdezőt rabbi, mint a jelen számból kitűnik, küldött cikket, de sajnáljuk, hogy nem nevét írta alá. A visszaküldött, reméljük, minnél hamarabb visszaküldi. — Üdvözet és ezer jaser köach!

„Sómér sábosz“ Budapest. Az „Ügyvédek Lapja“ f. é. 18. számában a budapesti ítélőtábla 1277—88 szám alatt hozott ítéletét közli, mely megváltoztatja a lugosi kir. törvényszék ama ítéletét, mely szerint L. S.-et, mert a szombatra kitűzött tárgyalásnál meg nem jelent, makacsság miatt elmarasztalta. A kir. tábla ítélete indokában ezt mondja:

„Az egyedüli sürgösség esetét kivéve, vallásának ünnepein senki megjelenésre bíróság elébe nem idéztetik; minthogy pedig az alperes megidézése ily sürgösség bizonyított esete nélkül 1887. nov. 26. napja szombatra esett, ez okból kimaradása az 1881: 59. t.-cz. 61. §-a értelmében véletlennek volt kimondandó s az 1887. évi P. 642. sz. első bírósági ítélet hatályon kívül helyezése mellett, az igazolási keresetnek helyt adni s az elsőbíróságot az ügy érdemében szabályszerű eljárásra utasítani.“

Ker. Rabbi. Mindegy; ha a jegyes pár Tisztelendőséged anyakönyvi kerületéből valók is, ha az egybekelés ténye (az esküvő) máshol történik, akkor az esküvő ama kerület anyakönyvében lesz bevezetve, melyhez ama község tartozik, melyben az egybekelés történik. Tisztelendőséged abban a másik kerületben csak úgy végezheti az esketést, ha az illető anyakönyvkerület rabbija erre nézve delegálni fogja, a mire különben köteles, ha a jegyes pár kívánja; az esketési rendes díjakat az a másik rabbi szedi fel.

B. S. urnak Vágújhely. Ön öngyilkossá teszi hűségét, mert kikeresztelkedni nem akart, tanári állást pedig mint zsidó nem kapott. Bocsánatot kérünk, ez nem moral. Van még egy harmadik út is, és ha az Ön tanára ezt nem követi, gyáva és gyarló teremtés, kit hűség el nem fogadhatunk. Ez az út: munka, küzdelem, kitartás. Ennek és egyéb fogyatkozó következtében beszélyét nem adhatjuk.

Rabbijelölt. Nem tehetünk róla: „Viláztó l'vád'chó tiszó“
Czegléd. Erre nézve most a legrosszabb idők járnak. Valamicskével később. Üdvözet!

Hű olvasónak Bla. Ha úgy van a dolog, a mint Ön elöadja, akkor teljesen igaza van, ha mindjárt egészen egyedül áll is véleményével. Amit a többség mond és tesz, az nem mindig és nem okvetlenül helyes. Ez szolgáljon megnyugtására. Azonban az is bizonyos, hogy szent hitünknek egy csöppet sem áll érdekében az ilyen torzsalkodás, mert, ha egyesült erővel templomot tudtak építeni, a széthuzó erők képesek azt a templomot szét is rombolni.

Pályázat.

A nagyváradi orth. izr. hitközség ujonnan szervezett alsófoku kereskedelmi iskolával egybekötött 4 osztályu polgáriskolának a jövő 1888—89. tanév elején a következő állomások lesznek betöltendőek:

1. Egy, a nyelv és a történelmi szakcsoportból képesített és egy a természettudományi és mennyiségtani szakcsoportból képesített polgári iskolai tanári állomás.

Ez állomások mindegyike 600 frnyi évi fizetéssel van összekötve. Azok, akik kiváló képesség mellett egyszersmind a héberből is alapos oktatást adhatnak 7—800 frnyi évi fizetésre számíthatnak, ami a pályázó és hitközség közti külön megegyezés tárgyát képezi.

Azonkívül jelentékeny mellékjövedelemre is van az illetőknek kilátásuk.

Pályázók eddigi alkalmaztatásukról, szigoru erkölcs-vallási életükről tanuskodó, családi állapotukat és életkorukat feltüntető bizonyítványokkal kellőleg felszerelt folyamodványaikat f. é. augusztus hó 15-ig alulirott elnökhöz küldjék be.

2. Ugyancsak itt egy talmudthóra tanító מלמד állomása töltendő be, mely állomással 400, esetleg 600 frt évi fizetés van összekötve.

Pályázók, akik תורה, דיקדוק, רש"י גמרא alapos oktatást adni, valamint a hittanítást a középiskolákban magyar nyelven végezni képesek, kellően felszerelt folyamodványaikat ugyancsak augusztus 15-ig alulirothoz küldjék be.

Nagy-Váradon, 1888. július 31-én.

Schwartz Antal,
izr. iskolaszéki elnök.

Pályázat.

Az aradi izr. fiu- és leánynépiskolánál az 1888—9-iki iskolai év kezdetével egy tanítói állás 600 frt évi fizetés mellett töltendő be.

Ezen tanintézetben az oktatási nyelv a magyar, azonban az illető tanítónak a német nyelv és a héber tantárgyak oktatására is tökéletes képzettséggel kell birni. Azok, kik rajz- és tornatanításra is birnak képesítéssel, egyenlő minőség mellett előnyben részesülnek.

A szükséges képesítési bizonyítványokkal, az eddigi alkalmaztatásukról szóló hiteles kimutatásokkal, valamint kifogástalan erkölcsös és vallásos életmódról szóló bizonyítványokkal ellátott folyamodványok, melyekben kor, állás, nőtlen, vagy házas, utóbbi esetben a gyermekek száma is említendő, legkésőbb f. é. augusztus hó 18-ig bérmentve küldendő be.

Arad, 1888, augusztus 2-án.

Az aradi izr. hitközség előljárósága.

Bing Vilmos,
hitk. elnök.

Iskolai értesítés.

A pozsonyi nyilvános orthodox izraelita polgári kereskedelmi iskolán a beiratások a következő 1888—89. iskolaévre folyó augusztus hó 25-én kezdődnek és történnek naponta délelőtt 9 órától 12 óráig, és dél tán 3-tól 5-ig. Az intézet első osztályába csak olyan tanulók vétetnek fel, kik a 9. éven túl vannak már és a 4 elemi osztályból legalább kielégítő sikerrel vizsgáztak, vagy ezekből az osztályokból felvételi vizsgának alávetik magukat. A többi osztályokba csak azok vétetnek fel, kik a megelőző osztályokat, vagy ebben az intézetben, vagy egy másik megfelelő középiskolában sikerrel végezték.

A rendes oktatás f. é. szept. 2-án veszi kezdetét.

Minden eme iskolát illető kérdésre, szintugy a vidékről jelentkező tanulók ellátására nézve Grünfeld Vilmos, a pozsonyi orth. izr. hitközség jegyzője (lakik vártelek-utca 30.) készségesen szolgál felvilágosítással.

Pályázat.

A kis-körösi izraelita nyilvános népiskolánál f. é. szeptember hó elsőjével egy, évi 400 frttal díjazott tanítónői állás betöltendő. Az illető egy külön osztály vezetésével és a kézimunka tanításával leendő megbízva, s hetenként 35 órát tartozik tanítani. Okleveles tanítónők kellőleg felszerelt német és magyar folyamodványaikat, melyhez a születési bizonyítvány csatolandó, augusztus hó 11-ig alulirothoz beadhatják. Előnyben részesülnek, kik a német nyelvben és a kézimunka tanításában jártasok.

Kis-Körös, 1888. július 22-én.

Heisler Adolf
izr. iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A bezdáni izr. felső elemi iskolai tanító állására ezennel pályázat nyittatik. Javadalmazás 400 frt és 5 hold föld haszonélvezete, melyért a hitközség részéről 120 frt évi jövedelem biztosittatik. E javadalmazás az egy, vagy két évi próbaidő után történendő véglegesítésnél 50, esetleg 100 frttal javítható.

A kellően felszerelt pályázatok folyó évi augusztus hó 10-ig alulirt iskolaszéki elnökhöz benyújtandók.

Bezdán (B.-Bodrogh m.). 1888. július hó 27-ikén.

Dr. Goldschmied D.

Szülők a vidékről,

kik a fővárosban tanuló gyermekeiket szigoruan vallásos zsidó házban tisztességes lakással és jó koszttal jutányos áron ellátni óhajtják, és azok is, kik gyermekeiket egyszersmind zsidó tárgyakban (biblia, talmud stb.) egy, vagy két órán át naponta taníttatni akáriják, sziveskedjenek fordulni

Weinberger Mihályhoz,

a budapesti talmud-egylet (ש"ס הברא) kántora. (Révai-utca 6 I. emelet.